

اصول و آداب انسان سازی

از منظر قرآن، روایات و نهج البلاغه

www.ketab.ir

به قلم:

محمدنقی رهبر

سرشناسه: رهبر، محمدتقی، ۱۳۱۴ - Rahbar, Mohammad-Taqi
 عنوان قراردادی: نهج البلاغه، فارسی- عربی، برگزیده، شرح
 عنوان و نام پدیدآور: اصول و آداب انسان سازی از منظر قرآن، روایات و نهج البلاغه/ به قلم محمدتقی
 رهبر؛ ویراستار و صفحه آرا محمدحسین فروزان.
 مشخصات نشر: تهران: انتشارات روزبه؛ بنیاد بعثت، موسسه نهج البلاغه، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری: [۱۹۷] ص.
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۵۴۴-۱-۴-۷۰۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۹۶ - ۱۹۷]: همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- انسان (اسلام)
 موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Theological anthropology -- Islam
 موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- نقد و تفسیر
 موضوع: Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
 موضوع: انسان (اسلام)
 Theological anthropology -- Islam
 انسان (اسلام) -- جنبه های قرآنی
 Theological anthropology -- Islam -- Quranic teaching
 انسان (اسلام) -- احادیث
 Theological anthropology -- Islam -- Hadiths
 شناسه افزوده: بنیاد بعثت، موسسه نهج البلاغه
 شناسه افزوده: Besat Foundation. Nahj al-Balaghah Ins
 رده بندی کنگره: ۹۰۰/۲۲۸
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۱
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۳۳۷۷

اصول و آداب انسان سازی از منظر قرآن، روایات و نهج البلاغه

مؤلف: محمدتقی رهبر

ویراستار و صفحه آرا: محمدحسین فروزان

طرح جلد: محمدسعید رهبر

ناشر: انتشارات روزبه (با همکاری موسسه نهج البلاغه)

نوبت چاپ: اول / بهار ۱۴۰۱ ش

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۵۴۴-۱-۴

۷۰۰۰۰۰ ریال

انتشارات روزبه

تهران، خیابان سمیه، بین شهید مفتاح و موسوی، پلاک ۱۷۳

تلفن: ۸۸۸۳۱۴۰۷-۸۸۸۶۰۲۳۸

فهرست مطالب

۱۳	پیش گفتار
۲۳	فصل اول: تربیت و تربیت پذیری
۲۳	ربانیت حق متعال
۲۵	در مکتب تربیتی ربوبی
۲۶	میثاق فطرت و تربیت
۲۸	جهان شناسی - انسان شناسی
۲۹	تربیت و انسان شناسی
۳۰	خود حقیقی و خود مجازی
۳۳	خدا فراموشی و خود فراموشی
۳۴	رهایی از زیانکاری
۳۶	خودشناسی و خود مدیریتی

آموزش و ترویج قرآن و احادیث و روایات و تفاسیر

فصل دوم: مراحل تربیت

- ۳۹ نخستین مهد تربیت
- ۳۹ در مکتب امام سجاده علیه السلام
- ۴۱ ادب و ادب آموزی
- ۴۲ قساوت چیست؟
- ۴۴ میراث ادب
- ۴۵ حقوق والدین و فرزندان
- ۴۶ فرهنگ نامگذاری
- ۴۶ قرآن، کتاب زندگی
- ۴۷ ادب آموزی
- ۴۸ نقش مربی در تربیت پذیری

فصل سوم: عوامل و موانع تربیت پذیری

- ۵۱ راهکارهای رفع موانع
- ۵۱ راهکارهای علمی، ارشادی و عملی
- ۵۲ جایگاه علم در روایات
- ۵۴ ایمان و مدیریت علم
- ۵۵ عقل و مدیریت علم
- ۵۹ تکالیف شرعی و مسئله تربیت
- ۶۰ بُعد تربیتی نماز
- ۶۱ نماز و پاکسازی روح
- ۶۲ نقش تربیتی روزه
- ۶۳ عبادات مالی
- ۶۵ حج و ابعاد انسانی - تربیتی

۶۵	ویژگی های خانه کعبه
۶۶	حج، پرچم جاودان اسلام
۶۷	حج، مکتب بین الملل اسلام
۶۹	جهاد و انسان سازی
۷۱	جهاد با نفس
۷۲	چهره های نفس
۷۳	جهاد رهایی بخش
۷۴	جهاد، عزت اسلام
۷۶	جنگ روانی و پاسداری از سنگرهای ایدئولوژیک
۷۷	جهاد سازندگی و خدمت رسانی
۷۷	جهاد اخلاقی
۷۸	امر به معروف و نهی از منکر
۸۰	سازمان نظارت اخلاقی
۸۱	سازمان امر به معروف و نهی از منکر
۸۲	نگاهی به روایات
۸۷	فصل چهارم: دانش و انسان سازی
۸۷	علم روشنگر راه
۸۸	گستره علم آموزی
۸۹	علم و عمل، محافظ یکدیگر
۹۰	پای درس امام علی (ع)
۹۲	محرومیت از علم
۹۳	علم معاش و معاد
۹۴	مسئولیت عالمان

۹۶	روایات و مسئولیت عالمان
۹۸	عالمان مسئولیت شناس
۱۰۱	فصل پنجم: علم و مسئولیت عالمان
۱۰۳	زنده‌ی مرده و مرده‌ی جاوید!
۱۰۵	گزیدگان و حجت‌ها
۱۰۶	پیام این بخش
۱۰۷	در اشتیاق دیدارشان
۱۰۹	حکومت و عالمان
۱۱۱	فصل ششم: رشد و ارشاد و انسان سازی
۱۱۲	جن و انس خواهان رشد
۱۱۳	اسلام طلایه دار رشد و تعالی
۱۱۵	عبرت آموزی و تربیت
۱۱۶	نگرشی بر عبرت‌های واقعه
۱۱۷	اندیشه ورزی و عبرت
۱۱۹	نقش تفکر در معرفت و تربیت
۱۲۰	بصیرت و محاسبه نفس و انسان سازی
۱۲۱	عبرت از سرنوشت مستکبران
۱۲۳	فصل هفتم: نیایش و انسان سازی
۱۲۵	منادیان توحید و بندگی
۱۲۶	دعا و پاسخ ربانی
۱۲۸	اکسیر محبت
۱۲۹	محبت و اطاعت

دعا، توبه و استغفار و شکر

تقوا محور فضائل

آغوش رحمت الهی

شهود عرفانی

دعا و پالایش روح

خلاصه بحث

فصل هشتم: عروج و سقوط انسانیت

انسان و مسئولیت

رسالت پیامبران

در جستجوی وصال

ایمان و مدیریت دانش

انسان در افق اندیشه ها

فصل نهم: خود مدیریتی

مسئولیت مخاطبان

مراحل تهذیب نفس

۱- یقظه

۲- تفکر

۳- عزم

۴- مشارطه

۵- مراقبه

۶- محاسبه

اصول و آداب انسان سازی
در سبک قرآنی روایت و پیچ الهی

فصل دهم: آفات و موانع تربیت پذیری

- ۱۵۹ درمان غفلت و غرور
- ۱۶۰ پای سخن امام علی علیه السلام
- ۱۶۱ این هم شوکت و اقتدار سلیمان!
- ۱۶۲ شیطان درون و برون
- ۱۶۳ رهایی از دام شیطان
- ۱۶۴ جبهه شیطانی طاغوت
- ۱۶۵ محاکمه سرانجام
- ۱۶۶ دوراهی اختیار و انتخاب
- ۱۶۷ مجاهده و تجلی ارزش ها
- ۱۶۸ آزمون، انتخاب و خودسازی

فصل یازدهم: توبه و انسان سازی

- ۱۷۳ توبه پذیری و لطف الهی
- ۱۷۴ انسان و دوراهی اختیار
- ۱۷۵ رنج، بستر رشد
- ۱۷۶ آزمون و سرنوشت بشر
- ۱۷۷ توبه، درمان عصیان
- ۱۸۰ توبه، باب رحمت خدا
- ۱۸۱ توبه و استغفار در روایات
- ۱۸۲ پاکسازی روح از گناه

فصل دوازدهم: مصاحبت و اثر پذیری

- ۱۸۵ در ستاره قرآنی

پیش گفتار

قال الله الحكيم:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»^۱

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دعوت خدا و پیامبر را اجابت کنید آنگاه که او شما را به چیزی فرا می‌خواند که به شما زندگی و حیات می‌بخشد.

این حیات و زندگی چیست که دین انسان‌ها را بدان فرا می‌خواند؟

انسان را دو گونه حیات است: حیات مادی و حیوانی که همه جانداران - خرد و کلان - از آن بهره‌ای دارند و دیگری حیات معنوی که کانون شخصیت انسان و از عالم ملکوت ربانی است. آیه کریمه به این دو عرصه حیات نظر دارد:

«يَتْلُمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ»^۲

۱- سوره انفال، آیه ۲۴.

۲- سوره روم، آیه ۷.

آنان تنها ظاهری از زندگی دنیا را می‌شناسند، اما از آخرت غافل هستند.

آدم و ابابکر
از سقر قرآن روایت در بیع النعمه

آن زندگی معنوی و اخروی نیز در درون همین دنیا قابل دسترسی است و انسان باید در تکاپوی آن باشد و حقیقت حیات انسانی را در درون اعمال و رفتار و اعتقادات شایسته جست‌وجو نماید.

شرایع الهی از سوی آفریدگار جهان برای انسان با این هدف آمدند و پیامبران و امامان و اولیا و صالحان، معلم و مروج و مربی آن هستند. آنها آمدند تا انسان را از فرو افتادن در مادیات و سقوط در درکات بهیمنیت و سبغیت و بردگی اربابان قدرت و زور برهانند و او را به قله کمال انسانی و حیات جاودانی برسانند و جامعه برین توحیدی و اسلامی تحقق پذیرد و زندگی مادی و دنیوی انسان‌ها نیز سامان گیرد.

از خود بیگانگی و سقوط انسانیت

تفاوت فلسفه الهی و فلسفه مادی گرا دل همینجاست که در طول تاریخ آثار و تبعات آن دیده شده و می‌شود. تمدن و دانش مادی گرا انسان را از گوهر والای انسانی و شخصیت و خصال انسانیت بیگانه می‌سازد و صفات حیوانی و شیطانی را می‌پرورد و گاه به مرتبه نازل‌تر می‌کشاند؛ و این همان سقوط انسانیت و مسخ ارزش‌های اوست که بزرگترین زیانکاری است چنانچه آیه کریمه بیانگر است:

«وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا
وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَئِكَ كَالْأَنْعَامِ
بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ»

۱- سوره اعراف، آیه ۱۷۹.